

Datum 10-01-2018
Onderwerp Protocol
Van Hoofdbestuur
E: secretaris@ngv.nl

PROTOCOL auteurs- & portretrecht bij publicaties

Dit protocol is van toepassing op alle off- en online publicaties van de Nederlandse Genealogische Vereniging en haar afdelingen (Gens Nostra, Heraldisch Tijdschrift, afdelingsbladen, nieuwsbrieven en andere mailings).

Iedereen is vrij om de resultaten van eigen stamboomonderzoek te publiceren. Waakzaamheid is geboden als die publicaties worden aangevuld met andermans teksten, afbeeldingen of video. Op deze werken kan namelijk auteursrecht van de originele maker rusten die beperkingen of voorwaarden stelt aan het gebruik ervan. Inbreuk op het auteursrecht – onbedoeld of niet – kan tot forse kosten leiden.

Publicaties die zijn toegestaan op grond van het auteursrecht kunnen onrechtmatig zijn vanuit privacy perspectief. Voorafgaande toestemming is vereist van alle levende personen van wie persoonsgegevens in een publicaties staan vermeld. Raadpleeg voor meer informatie het Protocol Privacyregels (in ontwikkeling).

Dit protocol is een levend document en zal van tijd tot tijd worden aangevuld op basis van vragen door NGV-leden en nieuwe ontwikkelingen in het Auteursrecht.

Samenvatting:

- Auteursrecht kan op teksten, afbeeldingen en video's rusten. Het maakt daarbij niet uit of deze werken professioneel of in privé zijn gemaakt. Auteursrecht vervalt pas 70 jaar na het overlijden van de maker.
- Op internet is ook rechtenvrij materiaal of materiaal dat zonder toestemming voor niet-commerciële doeleinden mag worden gebruikt beschikbaar. Ga goed na of, en zo ja, welke rechten rusten op het materiaal dat je wilt gebruiken.
- Gebruik van auteursrechtelijke beschermde werken kan in de regel alleen met toestemming van de maker. Let op waar je toestemming voor vraagt én krijgt.
- Geen toestemming is nodig voor citeren uit beschermd werk, mits met vermelding van de maker en bron geschiedt en het citaat functioneel is en geen bepalend element van de publicatie vormt.
- Bij afbeeldingen met personen moet ook het portretrecht worden gerespecteerd. De regels zijn (licht) verschillend voor afbeeldingen die wel of niet in opdracht is gemaakt, maar het beste kan altijd toestemming van alle afgebeelde personen worden gevraagd.
- Beschermde werken waarvan de maker niet is opgespoord, kunnen niet worden geplaatst in verband met risico op mogelijke betaling van vergoeding indien de maker zich alsnog meldt.
- Bij plaatsing van een redactioneel artikel, een afbeelding of foto van een inzender is het van belang dat je, *na eventuele redactionele correcties of inkorten*, inhoudelijke instemming krijgt van de inzender en daarin eveneens de afstandsverklaring opneemt zodat het een rechtenvrije publicatie wordt.
- Op NGV website zullen modeldocumenten worden geplaatst die redacteurs kunnen gebruiken bij hun werkzaamheden (bv. vrijwaring fotorechten, afstandsverklaring).

Auteursrecht

Het auteursrecht is geregeld in de Auteurswet en behoort tot de categorie intellectuele eigendomsrechten. Auteursrecht is het recht van een werk van literatuur, wetenschap of kunst om te bepalen hoe, waar en wanneer zijn werk wordt openbaar gemaakt of vervaelvoudigd.

Wie kan auteursrecht houden?

In de regel houdt de maker van het werk het auteursrecht, maar in sommige gevallen valt het auteursrecht aan een derde toe (bv. na overlijden van de maker aan de erfgenamen of de werkgever is houder van het auteursrecht op alles dat door werknemers in werktijd is vervaardigd).

Waarop kan auteursrecht rusten?

Auteursrecht kan van toepassing zijn op o.a. teksten (boeken, kranten, tijdschriften, maar ook persoonlijke geschriften zoals dagboeken, poëziealbums, etc.), (privé)foto's, video en bouwwerken.

Auteursrecht kan alleen rusten op werken die een "eigen, oorspronkelijk karakter" bezitten en het persoonlijk stempel van de maker dragen. Met andere woorden, er moet sprake zijn van een creatieve prestatie. Dat betekent dat de inhoud van stambomen bijvoorbeeld vrij van auteursrecht is, omdat het in de kern niet meer dan een opsomming van vaststaande feiten is waar geen creatieve keuzes over kunnen worden gemaakt. Dit is in rechtspraak bevestigd.¹

Er moeten dus creatieve keuzes van de maker aan het werk ten grondslag liggen. Dus een geschreven familieverhaal is wel auteursrechtelijk beschermd. Verder zijn in principe foto's en video's altijd auteursrechtelijk zijn beschermd, tenzij expliciet anders is aangegeven (bv. Creative Commons² licentie). Op het internet zijn ook websites te vinden waar rechtenvrij materiaal te krijgen.³⁴

Foto's en video's in online beeldbanken van regionale en nationale archieven zijn meestal niet rechtenvrij. Op de betreffende website is hier vaak meer informatie te vinden over de rechten en beperkingen die op deze foto's en video's rusten

Wanneer vervalt auteursrecht?

Het auteursrecht vervalt wanneer de rechthebbende hiervan expliciet afstand doet. Auteursrecht geldt niet tot in lengte van dagen, het recht op een werk vervalt 70 jaar ná het overlijden van de maker (de telling start op 1 januari volgend op het jaar van overlijden).

Hoe kan ik materiaal gebruiken waar auteursrecht op rust?

De meeste zekere route voor gebruik in eigen publicaties van materiaal waar auteursrecht op rust, is het vragen van toestemming aan de maker van het werk. Let goed op waar je toestemming voor vraagt en uiteindelijk toestemming voor krijgt. Is dat alleen voor publicatie in een tijdschrift? En mag een digitaal kopie van dit tijdschrift online worden geplaatst? Of mag je dezelfde foto ook op een stamboomwebsite plaatsen? Behalve weigeren of instemmen, kunnen ook voorwaarden aan de toestemming worden verbonden (bv. betaling van een vergoeding of gebruik voor bepaalde tijd).

Geen toestemming is nodig voor het citeren uit beschermde teksten. Het werk waaruit geciteerd wordt, moet wel al rechtmatig openbaar zijn gemaakt. Uit een brief, e-mail of dagboek mag dus niet zonder toestemming worden geciteerd. Het citaat moet inhoudelijk relevant zijn en slechts een klein onderdeel uitmaken van het geheel. Een foto of illustratie mag in zijn geheel worden geciteerd, maar de afmetingen van de afbeelding mogen niet groter zijn dan noodzakelijk. Een citaat dat alleen ter illustratie wordt opgenomen is geen 'citaat'

---

¹ <https://blog.iusmentis.com/2014/04/10/mag-je-andermans-stamboom-overnemen-onder-auteursrecht-databankrecht/>

² <https://creativecommons.nl/>

³ <https://www.nickypt.nl/waar-vind-ik-gratis-rechtenvrije-afbeeldingen/>

⁴ <http://dekrachtvancontent.nl/webredactie/auteursrecht-google-images/>

zoals bedoeld in de Auteurswet. Het moet een wel een functioneel verband hebben met de tekst waarbij het is geplaatst.⁵

Tot slot moet bij een citaat (tekst of afbeelding) ook de naam van de maker en de bron van het citaat duidelijk worden vermeld.

Foto's van kunst- of (kunstzinnige) bouwwerken worden ook beheerst door de regels van de Auteurswet. Dit heet ook wel het beeldrecht. Je mag dit soort foto's gebruiken zonder toestemming van de maker én zonder bronvermelding als het openbare kunstwerk is afgebeeld zoals het zich bevindt op die openbare plaats (bv. een graffiti-tekening op een muur of een standbeeld met het plein daarom heen afgebeeld). Dit wordt ook wel het panoramarecht genoemd.

Op een genealogische website mag zonder toestemming een hyperlink naar auteursrechtelijk beschermde werken worden geplaatst. Het gelinkte materiaal moet al wel voor het publiek vrij toegankelijk zijn. En de bron moet legaal zijn; het materiaal moet door de maker zelf, of met zijn toestemming, beschikbaar zijn gemaakt. Een "embedded link" is ook toegestaan. Hoewel de link opent op de eigen webpagina, staat de bron nog steeds op een andere server. Voor meer informatie zie de website Auteursrecht.nl⁶.

Ik kan de maker of rechthebbende niet vinden, wat nu?

Auteursrechtelijke werken waarvan de maker niet kan worden gevonden, kunnen niet zonder risico worden gebruikt. Je bent wettelijk verplicht de rechthebbenden op te sporen. Als de onbekende maker zich later toch meldt, kan die bovendien een vergoeding vragen voor het gebruik in het verleden en toekomstig gebruik alsnog verbieden. De Nederlandse Genealogische Vereniging hanteert daarom als uitgangspunt dat deze werken niet in publicaties van de NGV kunnen worden gebruikt. Voor het gebruik van foto's waarvan de fotograaf onvindbaar is, bestaat de mogelijkheid om onder voorwaarden een vrijwaringscontract te krijgen bij de Stichting FotoAnoniem⁷. Op de website van deze stichting staat ook een handige checklist voor het opsporen van een fotograaf.

Maakt het uit of ik materiaal op een open of besloten website plaats?

Nee, ook voor een publicatie op een besloten website gelden de regels van de Auteurswet. Er geldt een uitzondering voor het delen van beschermd werk in besloten familie-/vriendenkring, omdat dit niet als openbaarmaking of publicatie in de zin van de Auteurswet wordt beschouwd.

Let op, deze uitzondering kan maar beperkt worden toegepast. Andere leden van de Nederlandse Genealogische Vereniging zijn niet als een besloten vriendenkring te beschouwen. Publicatie op de besloten NGV-website valt dus niet onder deze uitzondering.

Welk risico loop ik bij schending van het auteursrecht?

Schendingen van het auteursrecht kunnen strafrechtelijk worden vervolgd, maar dit is in de praktijk voorbehouden voor die personen die met opzet herhaaldelijk inbreuken plegen op andermans auteursrechten. Denk aan het beschikbaar stellen van films en muziek op internet.

In de meeste gevallen loop je eerder de kans een brief van de maker of een advocaat te ontvangen met daarin een sommatie het gebruik van het auteursrechtelijk werk per direct te staken en/of een (schade)vergoeding te betalen voor het gebruik in het verleden.

Buitenlands auteursrecht

Door het internet is het heel gemakkelijk geworden om ook werken uit het buitenland te gebruiken. Op het gebruik hiervan kunnen buitenlandse wetten en regels van toepassing zijn. Het is niet mogelijk een compleet overzicht van alle verschillende auteurswetten op de hele wereld te geven. Al deze wetten hebben echter het

---

⁵ <http://www.iusmentis.com/auteursrecht/citeren/beeldcitaat/>

⁶ <https://www.auteursrecht.nl/ik-wil-jouw-werk-gebruiken/Hyperlinken>

⁷ <http://fotoanoniem.nl/>

principe gemeen dat met voorafgaande toestemming van de rechthebbende het gebruik van beschermde werken in publicaties is toegestaan.

Portretrecht

Voor foto's en video's, maar ook voor tekeningen en schilderijen, bestaat naast het auteursrecht ook het portretrecht van de personen die herkenbaar op de foto of in de video zijn weergegeven. Dit recht beschermt de geportretteerde in een aantal gevallen tegen publicatie zonder vooraf gegeven toestemming.

Voor de regels over portretrecht moet een onderscheid worden gemaakt tussen afbeeldingen die in opdracht zijn gemaakt en afbeeldingen die niet in opdracht zijn gemaakt. Toegepast op een familiefoto betekent dit onderscheid concreet; is de foto door een professionele fotograaf (wel in opdracht) of een familielid in eigen kring (niet in opdracht) gemaakt?

Voor portretten gemaakt in opdracht, geldt dat altijd vooraf toestemming van de afgebeelde persoon moet worden verkregen voor publicatie. Dat geldt ook voor de maker van de afbeelding; die moet ook toestemming vragen voor publicatie. De geportretteerde mag zelf overigens voor zichzelf en familie en vrienden een kopieën maken (bv. school- of bruidsfoto's). Hij mag ze ook zelf in eigen publicaties gebruiken, mits de naam van de maker erbij staat vermeld.

Portretten die niet in opdracht zijn gemaakt, mogen zonder toestemming van de geportretteerde (maar mogelijk nog steeds wel alleen met toestemming van de maker) worden gepubliceerd als dat het redelijke belang van de geportretteerde niet schaadt. Dat belang kan een privacybelang (de persoon afgebeeld op een familiefoto wenst niet met de familie te worden geassocieerd) of een financieel belang (bekende personen die geld kunnen verdienen met hun portret) zijn. Wie niet zeker is over deze belangenafweging kan het beste toestemming van de geportretteerde vragen.

Tot slot, iedere geportretteerde beschikt een eigen portretrecht. Dat betekent bijvoorbeeld bij een foto waar meerdere personen op staan afgebeeld dat iedere persoon de belangenafweging moet plaatsvinden, dan wel toestemming moet worden gevraagd.

Inwerkingtreding en citeertitel

- 1 Dit protocol kan worden aangehaald als Protocol auteursrecht bij publicaties.
- 2 Het treedt in werking met ingang van 10-01-2018.
- 3 Dit protocol wordt bekendgemaakt op de website van de vereniging.

Bunnik, 10 januari 2018

Was getekend,

Peter de Bruin, voorzitter

Arie van Herk, secretaris